

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Kaupunginhallitus

Kokouskutsu ja esityslista

Aika 26.05.2026 16:00 -

Paikka Kaupungintalo, kaupunginhallituksen sali

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
Kutsutut	Komu Pekka	puheenjohtaja	
	Bruneau Milla	I varapuheenjohtaja	
	Markkanen Marju	II varapuheenjohtaja	
	Putula Toni	III varapuheenjohtaja	
	Uosukainen Kimi	jäsen	
	Laakso Jetta	jäsen	
	Lindqvist Marko	jäsen	
	Aaltonen Kalle	jäsen	
	Lientola Elisa	jäsen	
	Kastehelmi Minerva	jäsen	
	Seesvaara Eero	jäsen	
	McCarron Francis	kaupunginvaltuuston pj.	
	Kari Mika	kaupunginvaltuuston I vpj.	
	Pakkanen Lasse	kaupunginvaltuuston II vpj.	
	Nieminen Mira	kaupunginvaltuuston III vpj.	
	Kyynäräinen Niko	kaupunginjohtaja, esittelijä	
	Hämäläinen Veera	viestintäjohtaja	
	Virkkunen Pekka	lakiasiainjohtaja	
	Kovero Anniina	hallintojohtaja, pöytäkirjanpitäjä	

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
--	------	---------	-----------

Lahti 21.5.2026

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Käsiteltävät asiat

§	Otsikko	Sivu
148	Laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
149	Pöytäkirjan tarkastajat	4
150	Konsernihallinto, rahoituspalvelujen kassaraportti	5
151	Lahden kaupungin vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2027-2029 taloussuunnitelman laadintaohjeet	6
152	Valtuustoaloite: Lahden Kisapuiston pesäpallokentälle johtavan portin, tai muuten sopivan ko. kentän portin, nimeäminen Heikki Laineen portiksi KV	9
153	Lahden kaupungin ja Päijät-Hämeen hallitusohjelmatavoitteet 2027–2031	13
154	Pöydältä: Kaupungin edustajien määrääminen kutsuntalautakuntaan vuodelle 2026	14
155	Pöydältä: Rakennusjärjestyksen hyväksyminen KV	18
156	Lahden osallistuvan budjetoinnin toimintamallin 2020–2025 arvioinnin tulokset ja jatkokehittäminen KV	33
157	Tiedoksi merkittävät asiat	47

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

148

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Puheenjohtaja toteaa kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Kaupunginhallitus
Esityslista
Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

nro 13

149

Pöytäkirjan tarkastajat

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan I varapuheenjohtaja Milla Bruneau ja jäsen Elisa Lientola.

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahten kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

150
Konsernihallinto, rahoituspalvelujen kassaraportti

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee asian tiedokseen.

Perusteluosa

-

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

151

Lahden kaupungin vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2027-2029 taloussuunnitelman laadintaohjeet

11/02.00.00.00/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

talousjohtaja Tiina Mörsky p. 050 383 6502

laskentapäällikkö Kati Helin p. 044 716 1059

controller Katja Markkola p. 050 383 6456

laskentasuunnittelija Paula Kannisto p. 044 416 4416

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä Lahden kaupungin vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelman laadintaohjeet.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön 36 § Talousarvion laadinta- ja toimeenpano-ohjeet määrittelee, että kaupunginhallitus antaa lauta- ja johtokunnille sekä palvelualueille ja alaisilleen taseyksiköille tarvittavat talouden laadinta- ja toimeenpano-ohjeet. Laadintaohjeet linjaavat kehyksen ja talousarvion valmistelun

periaatteet. Periaatteiden mukaisesti valmisteltu talousarvion kehys tulee päätettäväksi kaupunginhallituksen kokoukseen 24.8.2026.

Talousarviovalmistelussa kehyksen pohjatasona käytetään vuoden 2026 käyttösuunnitelmaa. Valmistelussa huomioidaan vuoden 2026 tilinpäätösennuste, taloussuunnitelmakaudelle 2027–2029 hyväksytyt toiminnan muutokset, inflaation vaikutus, henkilöstömenojen varaukset sekä muut tiedossa olevat talouteen vaikuttavat ratkaisut. Verotulo- ja valtionosuusarviot, henkilösivukulut sekä poistotaso päivitetään valmistelun aikana viimeisimmillä käytettävissä olevilla tiedoilla ennen talousarviosta päättämistä.

Talousarvion laadinnan lähtökohtana toimivat kaupungin strategia (KV 27.10.2025 § 113), jonka yhtenä tavoitteena on kaupungin tulevaisuuden perustaminen tasapainoisen talouden ja kestäväen kasvun varaan, sekä kaupunginvaltuuston valtuustoryhmien 15.5.2025 solmima valtuustosopimus valtuustokaudelle 2025–2029 (tiedoksi KV 9.6.2025 69 §). Valtuustosopimuksen mukaisesti Lahden kaupungin talouden kestävyys tarkoittaa tasapainoista talouskasvua ilman velkasuhteen kasvua.

Talousspalveluissa on valmisteltu liitteenä oleva esitys vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelman laadintaohjeiksi. Talousarvion laadintaohjeita noudatetaan talousarviota ja taloussuunnitelmaa valmisteltaessa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Yleiskirje (kirjaamon kautta koko henkilöstö)

Liitteet

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Numero Otsikko

1 Talousarvion laadintaohjeet 2027

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

152

Valtuustoaloite: Lahden Kisapuiston pesäpallokentälle johtavan portin, tai muuten sopivan ko. kentän portin, nimeäminen Heikki Laineen portiksi KV

3848/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

liikuntajohtaja Aleksi Nyström, p. 044 483 1794

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn ja tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Valtuutettu Juha Rostedt ja 21 muuta valtuutettua jättivät 1.9.2025 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Heikki Laine on lahtelainen pesäpalloilun legenda. Laine on pelannut Lahden Mailaveikkojen SM-sarjajoukkueessa vuosina 1960–1962. Hän on pelannut peräti

seitsemässä Itä-Länsi ottelussa ja kymmenen kertaa Liitto-Lehdistö ottelussa.

Heikki Laine valittiin vuoden parhaaksi pesäpalloilijaksi vuonna 1968.

Laine on pelannut myös käsipallon SM-sarjassa sekä ainoana lahtelaisena Suomen käsipallomaajoukkueessa.

Heikki Laineen tuntevat monet lahtelaiset aktiivisena ja vaativana liikunnan opettajana, joka muistaa oppilaitaan edelleen kannustamalla heitä liikunnan pariin. Voikin sanoa, että Laineen liikunnallinen ura on jatkunut aina näihin päiviin asti ja hänet on löytänyt vuosien varrella lähes päivittäin Kisapuiston kentältä.

Hän sai Päijät-Hämeen Liikunta- ja Urheilu ry:n myöntämän elämänurapalkinnon 8.2.2025.

Valtuutetun aloiteoikeutta käyttäen esitän, että Lahden kaupunki kunnioittaa lajilegenda Heikki Rikhard Lainetta ja hänen poikkeuksellisen merkittävää uraansa nimeämällä Lahden Kisapuiston pesäpallokentälle johtavan, tai muuten sopivan ko. kentän portin HEIKKI LAINEEN PORTIKSI. Näin kaupunki osoittaa kunnioitusta Jari Litmasen lisäksi myös toiselle Kisapuiston lajilegendalle.”

Vastine aloitteeseen

Valtuutettu Juha Rostedt on 1.9.2025 tehnyt aloitteen Lahden Kisapuiston pesäpallokentälle johtavan portin – tai muun kyseisen kentän portin – nimeämisestä *Heikki Laineen portiksi*.

Kaupunkisuunnittelussa on todettu, ettei virallista nimeämisspätöstä voida tehdä, koska asemakaavakartassa ei tällä hetkellä ole nimettävää kohdetta. Lisäksi Kisapuiston kaavoitus on vielä kesken, eikä alueen lopullinen toteutus, rakenteiden sijoittuminen tai niiden tarkat ratkaisut ole vahvistuneet. Näin ollen asemakaavaan

perustuvia nimeämiskäytännöksiä ei voida valmistella ennen kaavoituksen valmistumista.

Tämän vuoksi asia ei kuulu nimistötoimikunnan käsiteltäväksi. Nimistötoimikunta ei ole päättävä elin, eikä se voi tehdä nimeämispäätöksiä ilman asemakaavallista kohdetta. Lisäksi nimistötoimikunta noudattaa YK:n paikannimiasiantuntijaryhmän suosituksia, joiden mukaan kohteita ei nimetä elossa olevan henkilön mukaan kuin aikaisintaan viiden vuoden kuluttua hänen kuolemastaan. Tämän vuoksi pysyvien katujen ja puistojen nimeäminen elossa olevien henkilöiden mukaan ei ole suositeltavaa, ja myös portaiden tai porttien nimeäminen on suositusten näkökulmasta rajatapaus.

Käytännössä liikuntapalvelut eivät voi edistää aloitteessa esitettyä nimeämistä ennen kuin Kisapuiston kaavoitus ja alueen lopullinen suunnittelu ovat valmistuneet.

Edellä esitetyn perusteella nimeämisaloitetta ei ole mahdollista viedä tässä vaiheessa eteenpäin. Asiaa voidaan arvioida uudelleen kaavoituksen valmistuttua ja alueen rakenteiden tarkennuttua.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -

Liitteet

Numero Otsikko

2 Valtuustoaloite: Lahden Kisapuiston pesäpallokentälle johtavan portin nimeäminen Heikki Laineen portiksi

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

153**Lahden kaupungin ja Päijät-Hämeen hallitusohjelmatavoitteet 2027–2031**

2994/00.01.02.03/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

elinvoimajohtaja Elina Laavi, p. 040 708 2121

Päätös**Esittelijä**

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus hyväksyy Lahden kaupungin ja Päijät-Hämeen tavoitteet hallitusohjelmaan 2027–2031.

Perusteluosa

Eduskuntavaalit järjestetään 18.4.2027, jonka jälkeen puolueet aloittavat hallitustunnustelut sekä hallitusohjelmaneuvottelut. Hallitusohjelma toimii vaalikauden keskeisenä toimintasuunnitelmana, ja sen tavoitteilla on merkittävä rooli Lahden kaupungin sekä koko Päijät-Hämeen edunvalvonnassa.

Lahden kaupungin ja Päijät-Hämeen liiton yhteinen hallitusohjelmatavoitteiden valmistelu pohjautuu Lahden kaupungin strategian sekä valtuustosopimukseen. Lisäksi tavoitteet nojaavat sidosryhmävalmistelussa esiin nousseisiin vaikuttamistarpeisiin sekä maakuntastrategian ja maakuntaohjelman mukaisiin edunvalvonnan painopisteisiin.

Hallitusohjelmatavoitteiden laatiminen on käynnistetty syksyllä 2025 kuntakierroksella, politiikan taustavaikuttajien tapaamisilla sekä elinkeinoelämän järjestöjen ja keskeisten sidosryhmien tapaamisilla. Tavoitteista on pidetty työpaja puheenjohtajaforumissa, minkä lisäksi hallitusohjelmatavoitteiden luonnokset ovat olleet keskustelussa myös kuntajohtajakokouksissa sekä Lahden seudun eri sidosryhmien kesken.

Valmistelutyötä on tehnyt edunvalvontanyrkki, johon kuuluvat Lahden kaupungista elinvoimajohtaja Elina Laavi (pj.) ja elinkeinopäällikkö Miikka Venäläinen sekä Päijät-Hämeen liitosta vt. maakuntajohtaja Juha Hertsi, edunvalvontajohtaja Antti Kalliomaa ja kuntayhteistyöpäällikkö Säde Tahvanainen.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Tiedoksi: Juha Hertsi, Antti Kalliomaa, Säde Tahvanainen

Liitteet

Numero	Otsikko
3	Lahden ja Päijät-Hämeen Hallitusohjelmatavoitteet

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

154

Pöydältä: Kaupungin edustajien määrääminen kutsuntalautakuntaan vuodelle 2026

2068/00.00.01.10/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

hallintojohtaja Anniina Kovero p. 044 716 1416

valmistelusihteeri Terhi Takala p. 044 416 2732

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää valita vuoden 2026 asevelvollisten kutsuntoja varten kutsuntalautakuntaan kaksi jäsentä ja heille riittävä määrä varajäseniä sekä osoittaa Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:n järjestämää lounastarjoilua varten noin 3700 € ja Sotilaskotiyhdistyksen järjestämää kahvitarjoilua varten noin 950 € kustannuspaikalta 1103.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 18.05.2026

§ 141

Päätös

Kaupunginhallitus päätti jättää asian pöydälle.

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää valita vuoden 2026 asevelvollisten kutsuntoja varten kutsuntalautakuntaan kaksi jäsentä ja heille riittävä määrä varajäseniä sekä osoittaa Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:n järjestämää lounastarjoilua varten noin 3700 € ja Sotilaskotiyhdistyksen järjestämää kahvitarjoilua varten noin 950 € kustannuspaikalta 1103.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Hämeen aluetoimisto on pyytänyt nimeämään jäsenet ja varajäsenet kutsuntalautakuntaan vuonna 2026. Aluetoimiston kirje 26.3.2026 on esityslistan liitteenä. Kutsuntakuulutus ja tarjoukset ovat nähtävänä oheismateriaalina.

Vuoden 2025 asevelvollisten kutsuntoja varten valitut kunnan edustajat:

jäsen: Joose Lehtonen

varajäsen: Risto Paulamäki

jäsen: Ida Rantanen

varajäsen: Bess Mänty

jäsen: Risto Riihioja

varajäsen: Mikael Hursti

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut oy:n tarjous 6.5.2026:

”Tuote / palvelu Lounas kutsunanalaisille Lahdessa.

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Aika 30.9.–2.10. ja 5.-7.10.2026

Määrä

Tarkentuu viimeistään 2 viikkoa ennen kutsuntoja

Palvelun sisältö

Kutsunanalaisilla on mahdollisuus ruokailla Lahden lukio Gaudiassa 30.9.–2.10. ja 5.-7.10.2026.

Palvelun hinnat

Perusaterianhinta 6,26 € alv 0 %, 7,10 € alv 13,5 %/hlö

Eritysruokavalio 7,93 € alv 0 %, 9,00 € alv 13,5 %/hlö

Jälkiruokakahvi/tee 1,76 € alv 0 %, 2,00 € alv 13,5 %/hlö”

Lahden Fellmannian tarjous 13.5.2026:

”Tarjoamme kutsuntojen ruokailut seuraavasti:

- Ruokailut ajalla 30.9.–2.10.2026

- Ruokailut ajalla 5.–7.10.2026

Hinta: 13,00 € / henkilö / hlö (sis. alv)

Hinta sisältää sovitun lounasbuffetin, jossa salaattipöytä, lämminruoka x2, leipä, levite, jälkiruoka, kahvi / tee”

Lahden sotilaskotiyhdistys ry:n tarjous 10.5.2026:

”Kutsuvieraiden kahvitarjoilu kutsuntatilaisuuksissa 30.9.–2.10. ja 5.-7.10.2026

Tarjoilut kutsuvieraille seuraavasti:

Määrät vuoden 2025 mukaan, tarjouspyynnössä ei ollut erillistä mainintaa.

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Kahvi/tee + munkki/pulla 25 kpl per päivä á 3,50 87,50 €

Täytetty sämpylä tai vastaava 25 kpl per päivä á 3,50 87,50 €

(gluteenittomat tuotteet tilattava erikseen)

Yhteensä 6 päivän osalta 1050,00 euroa (Alv 0 %).

Lahden Sotilaskotiyhdistys tarjoaa kutsunanalaisille kahvin/mehun ja munkin päivittäin.

Tarjottavat toimitetaan päivittäin Fellmanniaan ja sotilaskotisisaret hoitavat tarjoilun.”

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Ilmoitus lomakkeella Hämeen aluetoimisto 31.5. mennessä,

ote valitut, luettelot, kopa/taloussuunnittelu,

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy, Lahden sotilaskotiyhdistys ry,

Hämeen aluetoimisto

Liitteet

Numero Otsikko

4 Hämeen aluetoimiston pyyntö, kunnan edustajan määrääminen, kutsuntalautakunta 2026

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

155**Pöydältä: Rakennusjärjestyksen hyväksyminen KV**

888/10.03.00.00/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

johtava lupakäsittelijä Jaana Hovatov p. 044 482 0407

kaupunkikuva-arkkitehti Armi Patrikainen p. 050 398 5114

Päätös**Esittelijä**

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto hyväksyy Lahden kaupungin rakennusjärjestyksen 2026.

Päätös laitetaan täytäntöön mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ja rakennusjärjestys tulee voimaan 1.7.2026.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 18.05.2026

§ 145

Päätös

Kaupunginhallitus päätti jättää asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto hyväksyy Lahden kaupungin rakennusjärjestyksen 2026.

Päätös laitetaan täytäntöön mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ja rakennusjärjestys tulee voimaan 1.7.2026.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Rakennus- ja ympäristölupalautakunta, 05.05.2026

§ 39

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja Kemppainen Mika

Päätösehdotus

Rakennus- ja ympäristölupalautakunta esittää Lahden kaupunginhallitukselle, että se esittää edelleen kaupunginvaltuustolle, että valtuusto hyväksyy Lahden kaupungin rakennusjärjestyksen 2026. Päätös laitetaan täytäntöön mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ja rakennusjärjestys tulee voimaan 1.7.2026.

Perusteluosa

Rakennus- ja ympäristölupalautakunta päätti 10.3.2026 § 16 asettaa Lahden kaupungin rakennusjärjestysehdotuksen nähtäville 13.3.–13.4.2026.

Rakennusjärjestykseen ehdotettiin kohtuullisen vähäisiä muutoksia ja tarkennuksia, joiden tarve on noussut pääsääntöisesti esiin rakentamislain soveltamisen myötä.

Kunnan jäsenille ja osallisille varattiin tilaisuus tehdä muistutus

rakennusjärjestysehdotuksesta. Lautakunta pyysi ehdotuksesta lausunnon Lupa- ja

valvontavirastolta, Päijät-Hämeen liitolta, Asikkalalta, Heinolalta, Hollolalta, Iitiltä ja Orimattilalta. Lisäksi lautakunta pyysi ehdotuksesta kannanotot eri yhteistyötahoilta. Muistutukset, lausunnot ja kannanotot tuli toimittaa 13.4.2026 mennessä Lahden kaupungin kirjaamoon. Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä aikaa heidän lausuntonsa antamiselle jatkettiin 17.4. saakka.

Nähtävilläoloaikana saapui kuusi lausuntoa, joista Orimattilan ja Heinolan kaupungilla ei ollut lausuttavaa rakennusjärjestysehdotukseen. Ehdotuksesta lausui Kaupunkisuunnittelu, Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry, Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo ja Lupa- ja valvontavirasto. Näiden lausunnot ovat kokonaisuudessaan kokousasian liitteenä.

Pääkohdat lausunnoista ja rakennusvalvonnan vastaukset niihin (sisennetty teksti)

Kaupunkisuunnittelu esitti muutamia korjauksia ja täydennyksiä rakennusjärjestykseen. Liittymien osalta kaupunkisuunnittelu esittää kahden liittymän sallimista myös kouluille. Samoin se esittää kohdan 4.3 rakentamisen määrästä koskevaa säännöstä sovellettavaksi myös asemakaava-alueen ulkopuolelle sijoittuvien olemassa olevien teollisuuskiinteistöjen kohdalla. Rantarakentamisen osalta kaupunkisuunnittelu esittää lisättäväksi täsmennystä ilman poikkeamislupaa rakennettavan venevajan osalta. Määräystä tulisi täsmentää siten, ettei rakennelman tulkita käyttävän rakennusoikeutta eikä kuluttavan rakennuspaikalle sallittujen rakennusten määrää, jos venevajassa ei ole muita tiloja veneen säilyttämisen lisäksi. Vielä kaupunkisuunnittelu pyytää tarkentamaan määräyksiä kohdassa 6 maatarakentaminen siten, että siinä huomioidaan myös muut harrastus- ja hyötyeläimet.

Kahden liittymän sallimista kouluille pidetään perusteltuna ja lisättiin kohdan 3.12 luetteloon. Samalla lisättiin mahdollisuus kahteen liittymään

asuinkerrostaloille ja liikekiinteistöille, joissa on rakennusvalvonnan näkemyksen mukaan myös pääsääntöisesti tarve kahdelle liittymälle.

Rakennusvalvonta totesi rakennusjärjestyksellä määritellyn rakentamisen määrän asemakaava-alueen ulkopuolella olemassa olevilla teollisuuskiinteistöillä johtavan käytännössä aina poikkeamislupaun, mikäli kyseisiä teollisuuskiinteistöjä halutaan laajentaa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista. Teollisuuden sijoittuminen alueelle on jo aiemmin laajemmin harkittu eikä laajentamiseen siten liity tarvetta laajalle kuulemiselle, joten laajentaminen voidaan ratkaista rakentamisluvalla. Kohtaan 4.3 lisättiin maininta, etteivät rakentamisen määrät koske ranta-alueiden ja maatilarakentamisen lisäksi olemassa olevia teollisuuskiinteistöjä.

Kohtaan 5.2 lisättiin Lisätietoja-kohta ja siihen teksti "Alle 30 m²:n venevajaa ei lasketa mukaan rakennusten enimmäismäärään eikä se kuluta sallittua rakennusoikeutta."

Kaikkia mahdollisia harrastus- ja hyötyeläimiä on tarpeetonta erillismääräyksin ohjata rakennusjärjestyksellä. Muun muassa laki eläinten hyvinvoinnista säätelee eläinten pitoa. Isommat harrastus- ja hyötyeläimet, jotka käytännössä vaativat hevos- tai ponitalliin rinnastettavia tiloja ja siten saattavat enemmän vaikuttaa naapurin asemaan, otetaan kuitenkin rakennusjärjestykseen yleismainintana täydentämällä kohdan 6.1 määräystä tältä osin: "Alle 5 hehtaarin kiinteistöille ei saa sijoittaa yritystoimintaan käytettävää hevos- tai ponitallia tai vastaavaa eläinsuojaa".

Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry pitää antamassaan lausunnossa hyvänä, että rakennusjärjestysehdotuksessa kevennetään byrokratiaa erityisesti museoviranomaiselta pyydettyä lausunnon osalta. Tämä joustavoittaa toimintaa

myös taloyhtiöiden korjaushankkeissa. Kiinteistöliitto toivoo kaupunkikuvaneuvottelukunnan ja kaupunkikuvaryhmän roolien, tehtävien ja toimivallan ottamista mukaan rakennusjärjestykseen.

Rakennusjärjestyksessä on kohdassa 11.1 kuvattu kaupunkikuvaneuvottelukunnan rooli, tehtävä ja toimivalta. Kaupunkikuvaryhmä on puolestaan kaupungin sisäistä hallinnon järjestämistä. Vastaavia yhteistyöryhmiä on lukuisia, eikä niitä ole syytä ottaa rakennusjärjestykseen. Rakennusvalvonta harkitsee erikseen saadun palautteen perusteella verkkosivuilleen lisätietoutta kaupunkikuvaneuvottelukunnan ja kaupunkikuvaryhmän toiminnasta.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää, että jatkossakin museolle ohjataan kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi luokitelluilla alueilla tai suojelluissa rakennuksissa tehtävät muutokset, jotka eivät vaadi lupaa ja että rakennusvalvonta ohjaisi nämä tapaukset museolle. Aurinkopaneelien ja ilmalämpöpumppujen asennuksessa lausuntovaade halutaan säilytettävän hieman tarkennettuna. Museo esittää myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen/kohteen merkityksen avaamista ja antaa tähän valmiin määritelmän. Lisäksi museo huomauttaa siitä, että Lahden karttapalvelussa tiedot muinaisjäännöksistä ovat vanhentuneet ja pyytää korjaamaan asian. Toisin kuin rakennusjärjestyksen korjatussa ehdotuksessa esitetään, ajantasaisin muinaisjäännöstieto löytyy tällä hetkellä ainoastaan Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin kautta. Lisäksi ehdotetaan kartalle otettavaksi muinaisjäännökset omana erillisenä tasonaan.

Rakennusjärjestyksen lähtökohtana on, että siihen otettuja asioita on mahdollista myös käytännössä valvoa. Valvova viranomainen on yleensä rakennusvalvonta, ellei muuta mainita. Rakennusvalvonnan tulee voida puuttua valvomiinsa asioihin tarvittaessa myös hallintopakkomenettelyn

kautta rakentamislain edellytysten niin vaatiessa. Maininta lausunnon pyytamisestä museolta on juuri tästä syystä haluttu poistaa. Rakennusvalvonta ei voi luvasta vapautetuissa kohteissa valvoa, onko lausunto pyydetty vai ei, koska kyseiset hankkeet eivät kulje rakennusvalvonnan kautta. Jos puolestaan käy myöhemmin ilmi, että lausuntoa ei ole pyydetty, mutta toimenpiteet on toteutettu, tulisi rakennusvalvonnan edetä lainmukaisesti pakkotoimiin, koska rakennusjärjestyksen määräystä ei ole noudatettu. Tämä tulisi tehdä myös siinä tapauksessa, vaikka kävisi myöhemmin ilmi, että toimenpiteet on tehty museon hyväksymällä tavalla.

Museon ehdottama lause siitä, että rakennusvalvonta ohjaisi tapaukset museolle tai että aurinkopaneelien ja ilmapumppujen osalta lausunto pyydetäisiin hieman eri tarkennuksin, sisällyttää käytännössä edelleen vastuun rakennusvalvonnalla valvoa asiaa. Rakennusjärjestys ohjaa rakentamista, mutta ei pakota olemaan yhteydessä rakennusvalvontaan. Toimenpiteisiin, jotka eivät vaadi lupaa, ei välttämättä siis liity museon esittämää viestintää, jonka voisi välittää museolle kommentoitavaksi. Kyseisen määräyksen valvonta olisi edelleen käytännössä mahdotonta. Rakennusjärjestyksen kohdan 2.2 rakentamisluvasta vapautetut lisätietoihin lisätään kuitenkin museon lausunnon perusteella maininta "Mikäli kyseessä on suojeltu tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus ja toimenpide on vapautettu poikkeamis- ja rakentamisluvasta, suositellaan olemaan yhteydessä Päijät-Hämeen alueelliseen vastuumuseoon ohjeiden saamiseksi, jotta rakennuksen suojellut tai kulttuurihistorialliset arvot säilyvät."

Kohdan 3.1 Rakennuksen sopeutuminen rakennuspaikalle ja ympäristöön lisätiedoista siirrettiin loogisuuden vuoksi määritelmät kohtaan 7.3 Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset ja tehtiin

tarkennukset määrittelyihin museon esittämän pohjalta. Kohtaan 3.1 lisättiin viittaus kohtaan 7.3. ja kohdan 7.3 lisätietoihin lisättiin yleismaininta karttapalvelusta ja museon rekistereistä löytyvistä rajauksista: "Rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajaukset on esitetty Lahden karttapalvelussa ja Museoviraston rekistereissä." Tämän kanssa päällekkäinen virke paikallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä karttapalvelussa poistettiin turhana.

Kartoitetut muinaisjäännökset on esitetty sekä Lahden karttapalvelussa että Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännösrekisterissä, joten rakennusjärjestyksen olemassa oleva teksti on lähtökohtaisesti oikein. Ajantasaisuuteen ei oteta kantaa rakennusjärjestyksen päivittämisen yhteydessä. Karttapalvelun päivitystarpeet viedään tiedoksi palvelua ylläpitävälle taholle.

Lupa- ja valvontavirasto (LVV) toivoo lausunnossaan, että purkamisen osalta rakennusjärjestyksessä otetaan huomioon myös luonnonsuojelulain mukaisesti suojeltujen lajien pesät sekä lisääntymis- ja levähdyspaikat. Ohjausta tulisi LVV:n mukaan lisätä huomioimaan hankkeiden yhteydessä myös Natura 2000 -alueet ja rauhoitetut ja suojellut lajit ja mahdolliset luonnonsuojelulain mukaiset poikkeuslupatarpeet sekä asianmukainen maa-ainesten käsittely, kun maa-aines saattaa sisältää haitalliseksi säädettyjen vieraslajien kasveja ja kasvinosia. Laitureiden osalta LVV toivoo selkeämpää ohjausta vesilain mukaisen luvan hakemiseen, vaikka rakennusvalvonnan lupaa ei vaadita. Rakennusjärjestyksen kohdan 3.4 osalta matalimmista rakentamiskorkeuksista, tulvakysymyksistä ja maanteistä LVV suosittelee kuulemaan Kaakkois- Suomen elinvoimakeskusta.

Purkamista koskeva määrittely on korjattu nähtävilläoloajan jälkeen voimassa olevan rakentamislain mukaiseksi, koska rakennusjärjestykseen oli jäänyt maankäyttö- ja rakennuslain mukainen määrittely purkamisluvan

edellytyksistä. Rakentamislain 56 § ei anna edellytyksiä lisätä mainintaa luontoympäristön suojelun huomioimisesta lausunnossa esitetyllä tavalla purkamisluvan edellytyksiä tarkasteltaessa. Rakentamislain mukaan purkaminen ei saa vaikeuttaa rakennetun ympäristön, eli ihmisen käyttöönsä muokkaaman fyysisen ympäristön kuten rakennusten, rakennettujen alueiden, asuinalueiden, liikenneverkkojen tai yhdyskuntarakenteen, suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Mikäli luonnonsuojelulain mukaisesti suojeltujen lajien pesät sekä lisääntymis- ja levähdyspaikat halutaan huomioitavan purkamisessa, tulee asia ottaa huomioon kaavoittamisen yhteydessä tai lupa- ja valvontaviraston suojelupäätöksellä.

Luonnon monimuotoisuuden huomiointi on ensisijaisesti kaavoituksellinen asia. Monet lausunnossa mainituista asioista tulevat kuitenkin huomioitua viherkerroinlaskelmassa. Haitallisten vieraslajien ohjaus ja valvonta eivät puolestaan kuulu rakennusvalvonnan näkemyksen mukaan rakentamisen ohjaukseen. Rakennusjärjestyksessä voidaan antaa myös paikallisista oloista johtuvia luonnonarvojen huomioon ottamista koskevia määräyksiä, kunhan niillä ei muuteta rakentamislain säädettyä luvanvaraisuutta. Rakennusjärjestyksen seuraavan päivityksen yhteydessä voidaan suorittaa rakennusjärjestyksen laajempi tarkastelu ja tarvittaessa harkita mahdollisuutta huomioida luontoarvoja nykyistä paremmin. Nyt tehtävät rakennusjärjestyksen muutokset ovat lähinnä vähäisiä tarkennuksia rakentamislain tulkinnan seurauksena.

Rakennusvalvonnan näkemyksen mukaan rakennusjärjestyksessä ei ole tarkoituksenmukaista avata kaikkea lainsäädäntöä, mikä rakentamislain lisäksi ohjaa rakentamista. Rakennusjärjestys käsittää olennaisimmat rakentamisen ohjauksen lähtökohdat. Näistä syistä muun muassa luvasta vapautetun rakentamisen osalta on lisätiedoissa kohdat

”Rakentamisluvasta vapautus ei vapauta mahdollisista muista tarvittavista luvista ja suostumuksista (esim. vesilain mukaiset luvat, ympäristöluvut, sijoittamisluvat).” ja ”Luvasta vapautus edellyttää kuitenkin ao. lakien ja määräysten noudattamista.” Viittauksissa asiaan liittyvät lait on lisäksi mainittu. Pykäläkohtaista viittausta ei ole myöskään tarkoituksenmukaista tehdä, koska lakien tulkinta on aina kokonaisvaltaista, ei pääsääntöisesti ainoastaan tiettyyn pykälään perustuvaa, ja viime kädessä tulkinnan tekeminen kuuluu kyseistä lakia valvovalle viranomaiselle, johon hankkeeseen ryhtyvän tulee tarvittaessa olla yhteydessä. Rakennusjärjestyksestä on haluttu tehdä helposti lähestyttävä eikä liian raskasta. Toisaalta rakennusvalvonnalle on haluttu jättää myös tapauskohtaista harkintavaltaa ja jouston mahdollisuus säännösten soveltamisessa.

Rakennusjärjestyksen kohta 2.2 on otsikkonsa mukaisesti Rakentamisluvasta vapautetut. Väliotsikkona on selkeästi ”Rakentamislupaa ei vaadita - -”. Kyseinen kohta sisältää laiturin. Kantaa otetaan määräyksessä siis vain rakentamisluvasta vapautettuun rakentamiseen, ei muuhun lupatarpeeseen. Laiturin, kuten ei myöskään muiden yksittäisten kohtien osalta, ole rakennusvalvonnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista avata asiaa kunkin osalta erikseen, kun muihin vaadittuihin lupiin on otettu kantaa Lisätiedot-otsikon alla.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen kohtaan 3.4 Rakennuksen korkeusasema ei ole tehty muutoksia, joten kuulemista ei ole tehtyä laajemmin nähty tarpeelliseksi. Nyt tehdyt muutokset nousevat rakentamislaisissa säädettyjen asioiden tulkinnoista, jotka ovat lain soveltamisen myötä nousseet esiin, ja tuoneet tarpeen vähäisille rakennusjärjestyksen täsmennyksille. Vasta reilun vuoden voimassa ollutta rakennusjärjestystä ei ole tarkoitus tässä yhteydessä laajemmin tarkastella

tai uudistaa. Rakennusjärjestyksen seuraavassa päivityksessä voidaan tarvittaessa harkita mahdollisuutta huomioida matalimmat rakentamiskorkeudet ja tulvakysymykset ja kuulla Kaakkois-Suomen elinvoimakeskusta.

Rakennusvalvonnan omana valmistelussa esiin tulleen huomiona tehtiin vielä tarkennus katosten vähimmäisetäisyyksiin. Katosten etäisyysmääräykset koskevat myös telttamaisia rakennelmia. Kohdan 2.2 Rakentamisluvasta vapautetut lisätietoihin lisättiin tästä maininta: "Katoksille määrätty etäisyys tontin tai rakennuspaikan rajoista koskee myös telttamaisia rakennelmia."

Myös rakennusvalvonnan omana huomiona luvasta vapautettuihin kohteisiin lisättiin puistoihin ja viheralueille sijoitettavat kevyen liikenteen sillat, koska nämä eivät aina sisälly puistosuunnitelmaan.

Kaupunkisuunnittelulta tuli vielä nähtävilläolon jälkeen päivityspyyntö kohdan 5.1 Rakentaminen ranta-alueella lisätietoihin. Lisätietojen toinen kappale on epäselvä ja se esitettiin poistettavaksi ja korvattavaksi uudella lauseella. Asian sisältö ei muutu, mutta on esitettyssä muodossa selvemmin ymmärrettävissä, joten esitys huomioitiin.

Uusi nähtävilläolo ei tarpeen

Rakennusjärjestysehdotukseen ei ole tehty lausuntojen perusteella niin olennaisia muutoksia, että uusi nähtävilläolo olisi tarpeen. Tehdyt muutokset ovat vähäisiä tarkennuksia. Niiltä osin kuin lausunnoissa tuli esiin mahdollisia suurempia muutostarpeita, ei muutoksia tehty, vaan ne jätettiin rakennusjärjestyksen seuraavaan päivitykseen, jonka yhteydessä suoritetaan laajempi tarkastelu, osallistaminen ja kuuleminen.

Nähtävillä olleessa rakennusjärjestyksessä esitetyt muutokset (käsitelty lautakunnassa 10.3.2026 § 16)

Asuinhuoneistojen sisäiset muutokset vapautetaan rakentamisluvan hakemisesta. Muiden huoneistojen kuten esimerkiksi teollisuus- tai liikehuoneistojen osalta vapautusta ei oteta rakennusjärjestykseen, koska näiden osalta voi tulla muun muassa paloturvallisuuteen vaikuttavia muutoksia, joiden osalta lupa tarvitaan. Tapauskohtainen luvan tarpeen arviointi rakentamislain säännösten mukaisesti jää muiden kuin asuinhuoneistojen osalta rakennusvalvontaviranomaiselle.

Huoneistojen yhdistäminen vapautetaan rakentamisluvasta. Käytännössä näin on jo toimittukin, mutta vapautus on tarve kirjata rakennusjärjestykseen. Huoneistojen jakaminen eri huoneistoiksi säilyy luvanvaraisena mm. paloturvallisuusasioiden vuoksi.

Selkeytyksen vuoksi kohdan 2.2 "Rakentamisluvasta vapautetut" väliotsakkeen "Vapautus rakentamisluvasta" neljäs kappale poistetaan, koska kappaleessa oleva teksti on päällekkäistä myöhemmin rakennusjärjestyksessä olevan saman sisällön kanssa eikä asia myöskään loogisesti sisältönsä puolesta kuulu kyseisen väliotsikon alle. Toisaalta kappale sisältää myös virheellisen vaatimuksen poikkeamisluvasta, jota ei voi julkisivumuutoksissa vaatia, vaan kyseessä olisi rakentamislupa. Asia on käsitelty julkisivumuutosten kohdalla.

Julkisivujen muuttamista vapautetaan lisää. Ikkunoiden ja ovien uusiminen ei jatkossa vaatisi rakentamislupaa. Mikäli kyseessä on suojeltu tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus, muutos alkuperäisestä voi vaatia rakentamisluvan. Tämä koskee sekä vesikatteen, katemateriaalin ja julkisivuväriytyksen muutosta että ikkunoiden ja ovien muuttamista. Vastaavasti ikkuna- tai oviaukon tekeminen voi vaatia rakentamisluvan. Nyt voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on vaadittu näiden osalta poikkeamislupaa, mutta rakentamislain tulkintakokemusten karttuessa on todettu, että kyseinen muutos vaatii rakentamisluvan, jos lupakynnys muutoin ylittyy. Näissä ei siis voi vaatia poikkeamislupaa. Tältä osin on kyse oikaisusta rakennusjärjestykseen.

Rakentamislupaa ei puolestaan ole tarkoituksenmukaista ehdottomasti aina vaatia, vaan tapauskohtainen luvan tarpeen arviointi rakentamislain säännösten mukaisesti jää rakennusvalvontaviranomaiselle.

Suojeltujen ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kohdalla poistetaan lausunnon pyytämismuutoksen Päijät-Hämeen alueelliselta vastuumuseolta, kun halutaan sijoittaa alle 50 kVA:n aurinkopaneelit katolle tai pientaloissa ja talousrakennuksissa sekä teollisuusrakennuksissa seinään. Vastaavasti velvoite poistetaan lämpöpumpun ulkoyksikön sijoittamiselta. Kun erillislaitteen sijoittamiseen ei vaadita rakentamislupaa, on kyseisen lausunnon pyytämismuutoksen valvonta käytännössä mahdotonta. Talotekniset toimenpiteet on varsin laajasti toisaalla rakennusjärjestyksessä vapautettu ja kyseisten erillislaitteiden sijoittaminen on osittain näihin verrannollinen, jopa näitä kevyempi toimenpide (laitteet poistettavissa). Suojeltujen ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kohdalla ei ole tarkoituksenmukaista vaikeuttaa kyseisten energialaitteiden sijoittamista muita kohteita enemmän. Kyse ei ole erillislaitteiden kohdalla asiasta, jolla on merkittävää vaikutusta kaupunkikuvaan, maisemaan tai kulttuuriperintöön.

Lämpöpumpun ulkoyksikön sijoittaminen vapautetaan luvan hakemisesta. Nykyisen rakennusjärjestyksen sanamuoto on vapauttanut lämpöpumpun sijoittamisen ilman lupaa vain tietyin rakennusjärjestyksessä asetetuilla edellytyksillä. Mikäli pumppua ei ole voinut sijoittaa edellytetysti, on rakentamislupa tullut hakea. Lämpöpumpun sijoittamisesta määrätään silti edelleen etäisyysvaatimuksin, mutta äänihaittaininta poistetaan. Äänihaitan todentaminen on käytännössä haasteellista, eikä rakentamismääräyksistä löydy raja-arvoja jälkikäteen asennetuille taloteknisille laitteille.

Ajoneuvoliittymiä sallitaan jatkossa teollisuuskiinteistöille ja päiväkotij- ja hoitolaitoksille rakennusjärjestyksessä suoraan kaksi, koska käytännössä kyseisillä kiinteistöillä yksi ajoneuvoliittymä ei riitä toiminnalle.

Tukimuurien osalta täsmennetään sitä, milloin ja mikä lupa vaaditaan. Alle metrin korkuiset tukimuurit on vapautettu luvanvaraisuudesta, yli metrin mutta alle kahden metrin korkuiset tukimuurit vaativat maisematyöluvan ja vähintään kaksi metriä korkeat tukimuurit rakentamisluvan.

Katosten sijoittamispaikan ohjausta muutetaan siten, että rakentamislain vastainen määräys sijoittaa katos asemakaavassa osoitetulle rakennusalueelle poistetaan. Rakennusten ja erillisten katosten sijoittamiselle asetetaan paloturvallisuuden perustuen kuitenkin etäisyysrajoituksia eikä rakennelmaa, rakennusta tai katosta saa sijoittaa istutettavalle tontin osalle. Katoksen osalta täydennetään lisätietoihin, että katoksen pinta-ala lasketaan räystäspeittopinta-alasta ja kiinteästi rakennukseen liittyvä katos tulkitaan osaksi rakennusta. Tämä helpottaa määräysten tulkintaa.

Laiturit vapautetaan rakentamisluvasta. Yli 50 m²:n suuruinen laiturivaatii vesilain mukaisen luvan eikä ole tarvetta kaksinkertaiselle lupaprosessille.

Lakipykäläviittauksiin on tehty korjauksia ja päivityksiä.

Voimaantulo

Rakennusjärjestyksen voimaantuloa joudutaan siirtämään aiemmin esitetystä kuukaudella eteenpäin, koska kaupunginvaltuuston toukokuun kokous, jossa hyväksyntä oli tarkoitus käsitellä, on peruttu. Koska valtuuston seuraava kokous on vasta 8.6., ei rakennusjärjestys ehdi tulla voimaan kesäkuun alusta.

Rakennusjärjestys on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2026.

Vaikutusten ennakoarviointi

Rakennusjärjestyksen päivittäminen varmistaa, että paikalliset rakentamismääräykset ovat yhdenmukaisia voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Päivityksellä toteutetaan myös lainsäätäjän tahtotilaa keventää lupatarvetta, niin kattavasti kuin se on mahdollista vaarantamatta yleisen edun kannalta olennaisia seikkoja tai turvallisuuteen ja terveellisyteen vaikuttavia olennaisia asioita. Muutoksilla tavoitellaan mahdollisimman selkeää rakennusjärjestystä kaikille sen käyttäjille. Rakennusjärjestyksen päivittäminen tukee myös yleis- ja asemakaavoitusta.

Rakennusjärjestyksen päivittämisellä on välillisiä taloudellisia vaikutuksia mm. kaupungin asukkaille ja maanomistajille sekä yrityksille, yhdistyksille, seuroille ja järjestöille, sillä rakennusjärjestyksessä vapautetaan rakennusvalvontaviranomaisen lupatarpeesta aiempaakin enemmän kohteita, jolloin lupamaksuja ei synny eikä suunnittelijoiden ja työnjohtajien palkkioita välttämättä muodostu. Toisaalta samalla vastuuta siirtyy entistä laajemmin suoraan rakennushankkeeseen ryhtyville, jolloin mm. naapureiden väliset epäselvyydet rakentamisessa voivat lisääntyä. Tämä puolestaan voi lisätä jatkuvan valvonnan työmäärää rakennusvalvonnassa ja ympäristönsuojelussa ja saattaa viivästyttää lupien käsittelyä, koska neuvontayhteydenottoihin on käytettävä aiempaa enemmän aikaa.

Sovelletut lainkohdat

Rakentamislaki 17 §, 19 §, 21–27 §

Maankäyttö- ja rakennusasetus 94–95 §, 98 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kv: hallintovalitus

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote liitteineen

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

- rakennusvalvonta
- rakennus- ja ympäristölupalautakunta
- Lupa- ja valvontavirasto / kirjaamo(at)lvv.fi
- Maanmittauslaitos / asiakaspalvelu(at)maanmittauslaitos.fi
- Päijät-Hämeen liitto / toimisto(at)paijat-hame.fi
- Hollola kirjaamo(at)hollola.fi
- Orimattila kirjaamo(at)orimattila.fi
- Asikkala kirjaamo(at)asikkala.fi
- Heinola kirjaamo(at)heinola.fi
- Iitti kirjaamo.iitinkunta(at)iitti.fi

Kuntalain 108 §:n mukainen ilmoitus rakennusjärjestyksen voimaantulosta

Säädöskokoelma

Ryhti-järjestelmä (rakennusvalvonta toimittaa, kun tekniset edellytykset tähän ovat olemassa)

Liitteet

Numero Otsikko

- 5 Rakennusjärjestys 1.7.2026 liitteineen
- 6 Rakennusjärjestys 1.7.2026, muutokset merkittynä
- 7 Lausunto rakennusjärjestysehdotuksesta, Lahden kaupunkisuunnittelu
- 8 Lausunto rakennusjärjestysehdotuksesta, Kiinteistöliitto Päijät-Häme ry
- 9 Lausunto rakennusjärjestysehdotuksesta, Lahden museot
- 10 Lausunto rakennusjärjestysehdotuksesta, Lupa- ja valvontavirasto

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

156

Lahden osallistuvan budjetoinnin toimintamallin 2020–2025 arvioinnin tulokset ja jatkokehittäminen KV

2641/00.01.03.01/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

osallisuuskoordinaattori Tia Mäkinen p. 044 769 8695

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee osallistuvan budjetoinnin vuosien 2020–2025 kokonaisarvioinnin tulokset tiedoksi ja hyväksyy esitetyt toimintamallia koskevat muutokset.

Samalla kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

“Kaupunginvaltuusto hyväksyy toimintamallin jatkamisen ja toimivallan muutokset perusteluosassa esitetyllä tavalla.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 19.05.2026

§ 70

Päätös

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla lautakunta tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

1. Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta merkitsee tiedoksi osallistuvan budjetoinnin vuosien 2020–2025 kokonaisarvioinnin tulokset ja arviointitutkimuksen raportin.
2. Lautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että se merkitsee arvioinnin tulokset tiedoksi, hyväksyy esitetyt toimintamallia koskevat muutokset ja esittää edelleen kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy toimintamallin jatkamisen ja toimivallan muutokset perusteluosassa esitetyllä tavalla.

Perusteluosa

Kuntalain 5 luku 22 § mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunnanvaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista esimerkiksi järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun.

Suomen Kuntaliitto on määritellyt osallistuvan budjetoinnin eli osbun olevan suoran demokratian menetelmä, demokraattinen prosessi, jossa eri intressiryhmät käyvät vuoropuhelua rahasta ja resursseista löytääkseen yhteisen näkemyksen varojen käytölle.

Lahden kaupunginvaltuusto päätti (16.5.2022 § 175) osallistuvan budjetoinnin säännöllisestä asukasosallisuuden toimintamuodosta sekä toiminnan kokonaisarviointista vuonna 2026.

Osallistuva budjetointi Lahdessa vuosina 2020–2025

Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto päätti helmikuussa 2020 käynnistää osbun toimintamallin konseptoinnin ja kokeilun sekä toiminnan arvioinnin. Alueellisiin hankkeisiin varattiin 100 000 euroa vuodelle 2021. Ensimmäistä toimintakautta arvioitiin yhteistyössä Tampereen yliopiston ja LAB-ammattikorkeakoulun EmPaci-hankkeen kanssa. Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto käsitteli arvioinnin tuloksia huhtikuussa 2021 ja päätti, että hankerahaa varataan 200 000 € vuodelle 2022.

Vuoden 2021 organisaatiouudistuksen myötä osallistuvan budjetoinnin toiminnasta vastasi tämän jälkeen hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta. Toimintamallia arviointiin Tampereen yliopiston kanssa keväällä 2022. Kaupunginvaltuusto päätti toukokuussa 2022 ensimmäisten kierrosten perusteella toimintamallin käyttöönotosta säännöllisenä, joka toinen vuosi toteutettavana, kaupunkitasoisena toimintamuotona, ja että toimintamalliin liittyvät päätökset olisivat osa hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan toimivaltaa. Vuoden 2025 organisaatiomuutoksen myötä toimivalta siirtyi elinvoima- ja hyvinvointilautakunnalle.

Määrärahavaraus osbu-hankkeisiin on sisältynyt talousarviovaiheessa osbu-määrärahoista vastaavan toimielimen alaisiin määrärahoihin, josta se on kohdistettu äänestyksen perusteella osbu-hankkeista vastaavien yksiköiden kehyksiin toteutusvuodelle. Rahat ovat jakautuneet kaikilla kierroksilla tasaisesti viidelle suuralueelle, eteläiselle, itäiselle, keskustan, pohjoisen ja koko kaupungin alueelle.

Asukasideointia on toteutettu laajojen, koko kaupunkia ja asukkaita koskettavien teemojen mukaisesti (hyvinvointi, yhteisöllisyys, ympäristö). Asukkaat ovat myös voineet ehdottaa hanketeemoja, joita ovat olleet liikunta ja kestävyys. Vuonna 2025 ideointia kohdennettiin myös lasten ja nuorten hyvinvointiin huomioiden Lahden hyvinvointikertomuksen tulokset.

Valtuusto suositteli operatiiviseen toteutukseen sekä kustannuksiin varattavaksi riittävästi resursseja ideoi, kehitä, äänestä –kierroksilla.

Osallistuvan budjetoinnin asukaskierroksia on toteutettu säännöllisesti vuosina 2020, 2021, 2023 ja 2025. Kaikkien kierrosten jälkeen on tehty asukas- ja henkilöstökyselyt, haastatteluja, vapaaehtoisten osbu-kummien kyselyitä ja haastatteluja sekä kehittämistyötä aktiivisesti. Sähköiset osallistumisalustat ovat vaihdelleet. Lahden osbuun on pyritty löytämään parhaiten soveltuva, resursseihin sopiva ja toteutusta palveleva vaihtoehto.

Työtä on koordinoanut osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut sekä kaupunkitasoinen ohjausryhmä, jota on johtanut toiminnasta vastaava vastuualuejohtaja.

Tiivistelmä osallistuvan budjetoinnin toimintamallin arvioinnista 2020–2025

Osallistuvan budjetoinnin toimintamallin kokonaisarviointi toteutettiin yhteistyössä Väki Insight Oy:n ja Helsingin yliopiston tutkija, dosentti Mikko Raskin ja Bokyoung Shin kanssa joulukuussa 2025–maaliskuussa 2026. Arvioinnin tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva toimintamallin tarkoituksenmukaisuudesta, vaikuttavuudesta ja tarpeellisuudesta sekä tunnistaa keskeiset kehittämistarpeet. Liitteenä on arvioinnin kokonaisraportti.

Arviointi toteutettiin monimenetelmällisenä kokonaisuutena, jossa yhdistettiin kyselyaineisto, ryhmähaastattelut, ei-osallistujia koskeva aineisto sekä laaja dokumenttiaineisto, joka sisälsi lähes sata kaupungin dokumenttia. Arviointia jäsennettiin Yhteisluomisen tutka -viitekehyksen avulla. Näiden avulla osallistuvaa budjetointia tarkasteltiin sekä toiminnan toteutuksen että kokemusten ja vaikutusten näkökulmista.

Analyysiä on toteutettu neljän keskeisen teeman kautta, jossa arvioitiin osbun

1. tarkoituksenmukaisuutta ja demokraattisuutta,
2. prosessien toimivuutta,
3. osallistujia, tavoittavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä
4. vaikutuksia ja oppimista kaupunkiorganisaatiossa.

Arvioinnin perusteella Lahden osallistuva budjetointi on kehittynyt kokeilusta vakiintuneeksi ja toimivaksi osallistumisen muodoksi. Se tarjoaa kaupunkilaisille konkreettisen ja helposti lähestyttävän tavan vaikuttaa omaan elinympäristöönsä, ja sen hyväksyttävyyks on korkea niin asukkaiden kuin kaupungin organisaation sisällä. Osbu toimii erityisen hyvin paikallisen osallistumisen välineenä. Se tuottaa näkyviä parannuksia arkiympäristöön, aktivoi asukkaita ja vahvistaa kokemusta siitä, että omilla ideoilla voi olla merkitystä. Samalla se on tuonut kaupungin toimintaan uusia vuorovaikutuksen ja yhteistyön käytäntöjä. Vuoden 2025 asukaspalautekyselyn perusteella noin 89 % vastaajista ilmoittaa aikovansa osallistua osallistuvaan budjetointiin myös jatkossa, mikä kertoo vahvasta sitoutumisesta ja myönteisestä kokemuksesta prosessia kohtaan.

Keskeinen havainto on kuitenkin, että osbun vaikutukset jäävät pääosin paikalliselle tasolle. Sen yhteys kaupungin laajempaan päätöksentekoon, strategiseen ohjaukseen ja organisaation oppimiseen on toistaiseksi rajallinen. Prosessi tuottaa paljon tietoa asukkaiden tarpeista, mutta tätä tietoa ei vielä hyödynnetä systemaattisesti päätöksenteossa ja suunnittelussa.

Haastatteluaineiston perusteella prosessi kuormittaa organisaatiota epätasaisesti. Erityisesti ideointivaiheen jälkeinen arviointi kasautuu yksittäisille asiantuntijoille, joille voi kohdistua suuri määrä, jopa 150 käsiteltävää ehdotusta. Organisoinnin keskeiset haasteet liittyvät vastuunjakoon ja tiedonkulkuun. Osbu näyttäytyy paikoin myös eräänlaisena "ohituskaistana", jonka kautta yksittäisiä kehittämistarpeita voidaan edistää tilanteissa, joissa ne eivät etene tavanomaisen valmistelun kautta.

Osallistumisen kokemuksessa korostuu kaksijakoisuus: ideointivaihe koetaan innostavana ja vaikuttavana, mutta prosessin myöhemmät vaiheet jäävät monille epäselviksi. Tämä heikentää kokemusta todellisesta vaikutusmahdollisuudesta. Osallistuminen jakautuu epätasaisesti eri väestöryhmien välillä, ja osa ryhmistä jää

edelleen tavoittamatta. Liitteenä olevassa raportissa on (s. 6) eri kierrosten tunnusluvut, joista on nähtävillä myös osallistumisen vakiintuminen sekä erityisesti parantunut lasten ja nuorten saavuttaminen.

Yhteisluomisen tutka-arvion perusteella tulokset ovat varsin yhteneväisiä eri toimijaryhmien välillä, mikä viittaa jaettuun käsitykseen osallistuvan budjetoinnin toimivuudesta, eikä selkeitä heikkouksia noussut esille. Erityisesti demokraattisuus, organisatorinen osaaminen sekä vaikutukset arvioidaan vahvoiksi kaikissa tarkastelluissa ryhmissä. Selkein kehittämiskohde liittyy tavoittavuuteen, joka nähdään tärkeänä, mutta heikommin toteutuvana. Tämä näkyy erityisesti luottamushenkilöiden arvioissa, joissa huoli osallistumisen kattavuudesta ja yhdenvertaisuudesta korostuu muita ryhmiä enemmän.

Kokonaisuutena osbu on Lahdessa "euomääräänsä suurempi" osallistumisen väline: se tuottaa merkittäviä kokemuksellisia ja paikallisia vaikutuksia suhteessa käytettyihin resursseihin. Sen suurin kehittämispotentiaali liittyy siihen, miten osallistumisessa syntyvä tieto, osaaminen ja vuorovaikutus kytketään nykyistä tiiviimmin osaksi kaupungin muuta toimintaa.

Arvioinnin keskeinen johtopäätös on, että osallistuvaa budjetointia kannattaa jatkaa ja kehittää – mutta seuraava askel ei ole laajentaminen sinänsä, vaan sen roolin selkeyttäminen ja vahvistaminen osana kaupungin ohjausta, oppimista ja päätöksentekoa. Osbu toteuttaa myös Lahden kaupunkistrategiaa vuorovaikutuksen ja osallisuuden suunnannäyttäjänä antaen kaupunkilaisille vastuuta ja valtaa kehittää omaa asuinympäristöään.

Arvioinnissa ei keskitytty hankemäärärahan riittävyyteen, mutta kierrosten asukas- ja henkilöstökyselyjen perusteella nykyinen hankkeisiin varattu määräraha on ollut joko riittävä tai sen kasvattamista on toivottu. On huomioitava, että merkittävä määrärahan nostaminen nostaa myös investointien osuutta ja pidentää hankkeiden toteuttamisaikoja.

Esitys toimintamallin jatkosta

Esitetään, että kaupunginvaltuusto päättää seuraavaa:

1. Osallistuvan budjetoinnin toimintamallia (alueellinen hankemalli) jatketaan edelleen vakiintuneena toimivana asukasosallistumisen muotona.
2. Asukaskierrokset toteutetaan joka toinen vuosi, pitäen kuitenkin väli vuoden vuonna 2027, jotta
 - voidaan paneutua tarkemmin tuloksiin ja kehittämisehdotuksiin eri palvelualueita koskien,
 - on aikaa kehittää prosessia ja toimintakulttuuria sekä keskeistä haastetta, osbun vientiä toiminnan rakenteisiin,
 - voidaan ottaa asukkaat ja yksiköt mukaan prosessien ja toimintamallin kehittämiseen,
 - on aikaa jalkauttaa osbu perusopetukseen osana demokratiakasvatusta,
 - huomioidaan, että henkilöstöön kohdistuneet organisaatiomuutokset haastavat ideoiden arviointia ja hankkeiden toteuttamista,
 - toteutetaan viestintäkampanja yhteistyössä viestinnän kanssa, jossa nostetaan esille tehtyjä hankkeita ja tekijöitä,
 - edistetään sähköisen alustan käyttöä ja yksiköiden sisäänajoa sen käyttäjiksi ja että
 - osbu ja kuntavaalit sekä kumppanuuspöytiin haku eivät olisi samana keväänä.
3. Osallistuvan budjetoinnin tavoitteet selkiytetään siten, että
 - päätavoitteena on kaupungin kehittäminen yhdessä kaupunkistrategian mukaisesti,
 - osbu on asukasvaikuttamisen kanava, joka vahvistaa asukkaiden osallistumista, demokratiaa ja hyvinvointia,

- osbun avulla kaupunki saa tietoa alueellisista tarpeista, hyviä ideoita ja toteutettavia hankkeita sekä hyödyntää kerättyä tietoa kehittämisessä sekä strategiatyössä,
 - rakennetaan organisaation toimintakulttuuria ketterämmäksi ja vahvistetaan yhteistyötä yli yksikkö- ja palvelualue rajojen.
4. Asukkaille toteutettava kierros sisältää edelleen ideoinnin, kehittämisen ja äänestämisen, mutta vaiheita ja käytänteitä voidaan joustavasti soveltaa. Jollain kierroksella voidaan hyödyntää jo aiemmin saatuja asukasideoita uudelleen äänestyksessä.
 5. Osbun kierrokseen liittyvät asiat, kuten teemat ja aikataulu sekä hankkeiden kohdentaminen, päätetään jatkossa kaupunginhallituksessa. Lisäksi hanketeemat päätetään sen hetken strategisten pääpainopisteiden mukaisesti.
 6. Osbun hankkeisiin kohdennettavat määrärahat varataan talousarviossa kaupunginvaltuusto- ja hallituksen määrärahoihin, koska toteutettavat hankkeet koskettavat kaikkia toimialoja.
 7. Osbu-hankkeet päätetään jatkossa kaupunginhallituksessa ja päätöksen mukaisesti määrärahat kohdennetaan niitä toteuttaville yksiköille käyttötalouteen tai investointeihin. Hankkeita arvioitaessa, päätettäessä ja toteuttaessa huomioidaan alueellinen tasapuolisuus, mutta kaupunginhallitukselle annetaan oikeus kohdentaa rahaa huomioiden ajankohtaiset tarpeet alueilla.
 8. Operatiivinen koordinointi, toimintakulut ja valmistelu ovat edelleen osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalveluilla elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan talousarviossa.

Lisäksi kaupunginvaltuusto suosittelee, että määrärahaa varataan osbu-hankkeisiin vähintään 250 000 € toteutusvuodelle kaupungin taloustilanne huomioon ottaen. Toimintaa arvioidaan säännöllisesti, mutta kokonaisarviointi toteutetaan viiden vuoden välein.

Vaikutusten ennakoarviointi

Arviointi lyhyen ja pitkän aikavälin kuntalais-, organisaatio-, ympäristö- ja talousvaikutuksista:

- Kuntalaisvaikutukset

Lahden osallistuva budjetointi (OSBU) on vuosina 2020–2025 kehittynyt kokeilusta vakiin-tuneeksi ja toimivaksi osallistumisen muodoksi. Se tarjoaa kaupunkilaisille konkreettisen ja helposti lähestyttävän tavan vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Kokonaisarvioinnin perusteella osbu toimii erityisen hyvin paikallisen osallistumisen välineenä. Se tuottaa näkyviä parannuksia arkiympäristöön, aktivoi asukkaita ja vahvistaa kokemusta siitä, että omilla ideoilla voi olla merkitystä. Samalla se on tuonut kaupungin toimintaan uusia vuorovaikutuksen ja yhteistyön käytäntöjä. Keskeinen havainto on kuitenkin, että osallistuvan budjetoinnin vaikutukset jäävät pääosin paikalliselle tasolle. Osallistuminen jakautuu epätasaisesti eri väestöryhmien välillä, ja osa ryhmistä jää edelleen tavoittamatta. Osbu-hankkeita arvioitaessa, päätettäessä ja toteuttaessa tulisi huomioida alueellinen tasapuolisuus, mutta rahaa voidaan myös kohdentaa huomioiden alueelliset tarpeet ja muuttuvat tilanteet (esim. ehkäistään eriytymistä).

Osallistuva budjetointi voi parhaimmillaan edistää ja syventää demokraattista kulttuuria, asukkaiden ja kaupunkiorganisaation välistä vuorovaikutusta, luottamusta sekä talouden suunnittelun läpinäkyvyyttä. Eri toimijoiden välinen yhteistyö ja dialogi lisääntyvät, joka vähentää toiminnan siiloutumista. Se myös parantaa paikallisidentiteettiä, elinvoimaa sekä asukkaiden me-henkeä. Lahdessa toimintamalli mahdollistaa alle 18-vuotiaiden osallistumisen eri vaiheissa, mikä edistää mm. lasten ja nuorten kokemaa osallisuutta, yhteiskunnallista osallistumista sekä tarjoaa suoran vaikuttamisen keinon. Osbu on konkreettinen demokratiakasvatuksen

työkalu. Osallistuminen on tutkitusti kasautuvaa eli kenellä on tiedollisia ja taidollisia valmiuksia osallistua, osallistuvat aktiivisemmin myös osallistuvaan budjetointiin. Kyseessä voi olla kuntalaisjoukkoa polarisoiva prosessi. Asukaskokemuksissa Lahden osallistuva budjetointi näyttäytyy edelleen myönteisenä ja kiinnostavana osallistumisen tapana.

- Organisaatiovaikutukset

Osallistuva budjetointi lisää yhteistyötä ja helpottaa eri ryhmien välillä tapahtuvaa keskustelua. Se lisää asukkaiden ymmärrystä julkisten varojen käytöstä, mutta myös viranhaltijoiden ymmärrystä asukkaiden asenteista päätöksentekoa kohtaan. Viranhaltijat oppivat kärsivällisyyttä, kun taas asukkaat luottamusta. Toimintamalli haastaa organisaation sisäiset toimintatavat ja prosessit sekä päätöksentekokulttuurin. Erityisesti ehdotusten arviointivaiheessa korostuivat työn kuormittavuus, aikataulujen tiukkuus ja tarve selkeälle työnjaolle yksiköiden välillä.

Organisaation näkökulmasta prosessi on tuttu ja pääosin sujuva, mutta sen toteutus vaihtelee eri yksiköiden välillä. Roolit ovat olemassa, mutta niiden rajapinnat eivät aina ole selkeitä, mikä näkyy erityisesti yhteistyössä ja vastuunjaossa. Tämä korostaa tarvetta kehittää resurssien seuranta ja kohdentamista, jotta prosessin eri vaiheita voidaan tukea tarkoituksenmukaisesti ja sen tuottamaa arvoa voidaan arvioida suhteessa käytettyihin resursseihin. Digitaaliset työkalut tukevat eri tehtäviä eri tavoin, ja erityisesti ehdotusten arviointiin liittyvä työ koetaan paikoin raskaaksi.

Organisaatiotasolla OSBU on tuonut uusia toimintatapoja, kuten asukaslähtöisen ideoinnin, yhteiskehittämisen sekä roolit (esim. fasilitointi, koordinointi), jotka edellyttävät eri toimialojen yhteistyötä.

Osbus yhteys kaupungin laajempaan päätöksentekoon, strategiseen ohjaukseen ja organisaation oppimiseen on toistaiseksi rajallinen. Prosessi tuottaa paljon tietoa asukkaiden tarpeista, mutta tätä tietoa ei vielä

hyödynnetä systemaattisesti päätöksenteossa ja suunnittelussa. Suurin kehittämispotentiaali liittyy siihen, miten osallistumisessa syntyvä tieto, osaaminen ja vuorovaikutus kytketään nykyistä tiiviimmin osaksi kaupungin muuta toimintaa. Tämä nostaa esiin tarpeen tarkastella, mikä on osallistuvan budjetoinnin rooli ja lisäarvo suhteessa kaupungin muihin ohjaus- ja osallistumismuotoihin.

- Ympäristövaikutukset

Osallistuva budjetointi tukee kestävästä kehitystä ja sillä on ekologisia vaikutuksia. Toiminnan tehostuminen vähentää siihen käytettäviä turhia resursseja. Hankkeita perustetaan asukastarvelähtöisesti, jolloin käyttöaste kasvaa. Omaan asuinalueeseen kohdistuva arvostuksen paraneminen voi ilmentyä esimerkiksi vähentyneenä roskaamisena ja ilkkivaltana. Asukkaat oppivat ottamaan vastuuta lähiympäristöstään. Osun keskeisten hanketeemojen ollessa kestävyys ja ympäristö, ovat toteutuneet asukasideat lisänneet niin luonnon monimuotoisuutta kuin ympäristöstä huolehtimista (esim. kukkaniityt, roskikset, luontopolkujen kunnostaminen). Asukkaat ideoivat aktiivisesti lähiluontoon ja viheralueisiin liittyviä ehdotuksia. Myös lapset toivovat koulujen ja päiväkotien pihalle parannuksia tai kohennuksia. Vuoden 2025 kierroksen ideat jakautuivat selvästi kolmeen päätyyppiin: lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen (esim. puistot, ulkoilualueet, siisteys), yhteisöllisiin tapahtumiin ja toimintaa sekä arjen turvallisuuteen ja sujuvuuteen liittyviin parannuksiin (esim. valaistus, liikkuminen). Osallistuva budjetointi tuottaa ennen kaikkea pieniä, nopeasti toteutettavia parannuksia, ei laajamittaisia rakenteellisia muutoksia.

- Talousvaikutukset

Osallistuva budjetointi lisää asukastyytyväisyyttä ja sitoutuneisuutta omaan kuntaansa. Myös hankkeissa käyttäjälähtöisyys mahdollistaa paremmat lopputulokset. Taloudellisia säästöjä syntyy esimerkiksi vähentyneiden

valitusten kautta. Ennaltaehkäisevä toiminta on halvempaa kuin korjaavat toimenpiteet. Taloudellisten ja demokraattisten hyötyjen toteutumiseksi henkilöstö tarvitsee perehdytystä osallisuustyöhön ja -ajatteluun. Asukkaiden mukaan ottaminen ei ole tehokkaan toiminnan este tai hidaste, vaan useimmiten tuottaa paremman ja taloudellisemman lopputuloksen kuin ilman osallistumista. Kokonaisuutena osallistuva budjetointi näyttäytyy Lahdessa "euromääräänsä suurempana" osallistumisen välineenä: se tuottaa merkittäviä kokemuksellisia vaikutuksia suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin. Osallistuvaa budjetointia ei ole mielekästä tarkastella pelkästään kustannuseränä. Se vahvistaa kaupungin kykyä toteuttaa muita tavoitteita tuottamalla tietoa asukkaiden tarpeista, lisäämällä vuorovaikutusta sekä tukemalla esimerkiksi koulujen demokratiakasvatusta. Osbu voidaan nähdä investointina organisatorisiin ja demokraattisiin kapasiteetteihin. Laajemmin tarkasteltuna kyse on demokratiatoiminnasta, jolla on sekä itseisarvoa (osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet) että välinearvoa (parempi tieto, legitimizeetti ja päätöksenteon laatu). Kokonaisuutena osallistuva budjetointi näyttäytyy Lahdessa resurssi-intensiivisenä mutta organisaation sisällä hajautuneena toimintana, jonka todellinen työpanos ei ole täysin näkyvä. Tämä korostaa tarvetta kehittää resurssien seurantaa ja kohdentamista, jotta prosessin eri vaiheita voidaan tukea tarkoituksenmukaisesti ja sen tuottamaa arvoa voidaan arvioida suhteessa käytettyihin resursseihin.

Osallistuvan budjetoinnin tärkeys on kokonaisarvioinnin perusteella korkea, mutta sen vaikutukset laajempaan päätöksentekoon ja kaupungin toiminnan sekä talouden ohjaukseen jäävät selvästi rajallisemmiksi. Osallistuva budjetointi on tuonut Lahdelle näkyvyyttä kansainvälisessä kontekstissa. Mallia on hyödynnetty esimerkkinä kunnallisesta osallistumisesta kansainvälisissä vertailuissa ja oppimisyhteisöissä, ja Lahti on mukana

esimerkkitapauksena myös UNESCO:n (2026) julkaisussa. Tämä viittaa siihen, että osbu toimii paitsi paikallisena osallistumisen välineenä myös osana laajempaa demokraattisten innovaatioiden kehitystä. Hyvät kokemukset luovat perustan toiminnan jatkamiselle ja kehittämiseksi, mikä mahdollistaa myös harkinnan määrärahan kasvattamisesta edellyttäen, että prosessia ja resursseja kehitetään samanaikaisesti, ja että kaupunki huolehtii myös hankkeiden ylläpidosta varaten niihin määrärahoja.

Lähteet:

Lahden osallistuvan budjetoinnin kokonaisarviointi 2020–2025:

Osallistuminen etenee – mutta ei kaikkien arjessa, Mikko Rask & Bokyoung Shin, Väki Insight Oy, Maaliskuu 2026

Osallistuvan budjetoinnin mallit ja trendit Suomessa, Ahonen & Rask, Kuntaliiton julkaisusarja 2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

KV: KH, ELHY, osallisuuskoordinaattori Tia Mäkinen, osallisuuskoordinaattori Sanna Virta, johtava asiantuntija Pia Haverinen, kaupunkikulttuurijohtaja Henna Eskonsipo-Bradshaw (osbun ohjausryhmä), elinvoimajohtaja Elina Laavi, talouspalvelut (Miia Karetjoki, Tiina Mörsky, controllerpalvelut@lahti.fi)

KV ote tiedoksi: kaupungin johtoryhmä, palvelu- ja vastualueiden johtoryhmät, kaavoituskoordinaattori Marianne Ihanus, kehittämisspäällikkö Lotta Mikkola, Lahti-Piste, kirjastopalvelut, viestintäpalvelut (Veera Hämäläinen, viestinta@lahti.fi)

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Liitteet

Numero Otsikko

11 Lahden osallistuvan budjetoinnin kokonaisarvioinnin 2020-2025 raportti

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Lahten kaupunki, Kaupunginhallitus, 26.05.2026

157

Tiedoksi merkittävät asiat

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee asiat tiedoksi.

Perusteluosa

Tiedoksi tuodaan seuraavat asiat:

Pöytäkirja:

- Tarkastuslautakunta 12.5.2026
- Wellamo-opiston johtokunta 12.5.2026

Toimielinten pöytäkirjat ovat luettavissa kaupungin verkkosivuilla [Dynasty-verkkopalvelussa](#).

Muut pöytäkirjat ja asiakirjat:

- Päijät-Hämeen maakuntahallitus 18.5.2026
- Kannanotto: LUT-hanke kuuluu Mukkulaan, ei Rantakartanoon
- kaupunginhallituksen alaisten viranhaltijoiden viranhaltijapäätökset ajalla 14.-21.5.2026

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kaupunginhallitus
Esityslista

nro 13

Toimenpiteet

-

Liitteet

Numero	Otsikko
--------	---------

12	Viranhaltijapäätösluettelo Kh 26.5.2026
----	---